

2.10.2020

OKV/1927/21/2020

OKV/1927/21/2020-OKV-3

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite:

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 11.9.2020 VN/15739/2020

Asia:

Tartuntatautilain muuttaminen

Ilmoitan vastauksina Lausuntopalvelu-fi -verkkosivulla lausunnon antajille esitettyihin kysymyksiin seuraavan:

Kommentit koskien sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan muuttamista sekä maksettavia korvauksia (9 a §, 79 § ja 79 a §)

9 a § sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan muuttaminen

Esityksen mukaan pykälä olisi tarkoitettu covid-19 –epidemiaan liittyen olemaan voimassa väliaikaisesti 30.6.2021 asti (lain voimaantulosäännös, keskeiset ehdotukset s. 21). Pykälän sanamuodon ja perustelujen mukaan se kuitenkin koskisi kaikkia lain 3 §:n 7 kohdassa määriteltyjä poikkeuksellisia epidemioita. Pykälän soveltamisalaa on siten vielä selvennettävä.

Esityksessä systemaattisena lähtökohtana näyttää olevan, että määräaikaisesti sovellettavaksi tulevat säännökset tulevat käytännössä sovellettavaksi vain tämän hetkisen koronavirusepidemian oloissa. Poikkeuksellisia tilanteita koskevan ja erityisiä toimivaltuuksia antavan lainsäädännön osalta on hyvin tärkeää perustuslain 2 §:n mukaisen oikeusvaltioperiaatteen sekä sen mukaisen lainalaisuuden ja kansanvaltaisuuden kannalta, että poikkeustilanne, jossa toimivaltuudet tulevat sovellettaviksi, on riittävän tarkasti ja täsmällisesti määritelty ja että poikkeustilanteen määritelmää tulkitaan suppeasti. Perustuslakivaliokunta edellytti myös tätä säätämisyjärjestyskysymyksenä perustuslain 23 §:ään nojautuvassa poikkeusolojen lainsäädännössä ja myös valmiuslain nojalla annettavissa käyttöönotto- ja soveltamisasetuksissa. Nyt kyseessä on valtiosäännön näkökulmasta tavallinen lainsäädäntö. Siinä viranomaisille tavanomaisesta selvästi poikkeavia, poikkeuksellisia toimivaltuuksia sisältävien normien soveltamisalan ja soveltamistilanteiden määrittelyn tulee olla vielä paremmin selkeästi, tarkkarajaisesti ja täsmällisesti määriteltyjä.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveysministeriön toimivallasta tehdä aluehallintoviraston sijasta päätös sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan muuttamisesta. Ministeriö tekisi päätöksen, jos se tehdään koko Suomea koskien tai jos muuten on erityinen tarve ohjata palvelujärjestelmää keskitetysti. Viimeksi mainittu peruste vaikuttaa sisältävän melko laajaa harkintavaltaa, ja tähän viitataan myös pykälän perusteluissa (säännöskohtaiset perustelut s. 41). Toimivallan jakoon liittyvää harkintavaltaa näyttäisi liittyvän ainakin tilanteisiin, joissa terveydenhuollon toiminnan muuttamiseen on laissa säädetyt perusteet joidenkin aluehallintovirastojen alueilla mutta ei koko maassa. Perustuslain 2 §:n mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Lähtökohtana siis on, että viranomaisten toimivallan julkisen vallan käytössä tulee käydä ilmi

OIKEUSKANSLERIN VIRASTO

KÄYNTIOSOITE Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
POSTIOSOITE PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL kirjaamo@okv.fi
INTERNET www.okv.fi

laista. Toimivaltaa koskevien säännösten tulee siten olla riittävän täsmällisiä niin, että säännökset eivät johda päällekkäisyyksiin tai epäselvyyksiin kulloinkin toimivaltaisesta viranomaisesta. Ministeriön ja aluehallintovirastojen toimivallan jakoa on tämän vuoksi perusteltua täsmentää.

79 § Valtion osallistuminen erityisiin kustannuksiin

Voimassa olevan 79 §:n 2 momentin mukaan valtio vastaa tietyin edellytyksin henkilön karanteenista aiheutuneista kustannuksista. Esityksessä ehdotetaan valtion korvauksen muuttamista harkinnanvaraiseksi ja korvauksen maksamista vain, jos se on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista. Säännöksen perustelujen mukaan korvaukseen sovellettaisiin valtionavustuslakia (säännöskohtaiset perustelut s. 65). Valtionavustuslakia sovelletaan tuenluonteiseen rahoitukseen tietyn toiminnan ja hankkeen avustamiseksi. Valtionavustus myönnetään hakemuksesta. Esityksessä olisi tarpeen tuoda esiin perusteet valtion korvausvastuun muuttamiseen harkinnanvaraiseksi avustukseksi ja sen vaikutukset kuntien ja muiden karanteenitiloja ylläpitävien tahojen toimintaan ja talouteen. Epäselvyydet kustannusten jaossa eivät saa johtaa siihen, että tarpeellisiksi arvioituja karanteeneja ei saada toteutettua.

Pykälän soveltamisalaa laajemminkin kustannusten jakoa koskeva sääntely tai sen epäselvyys eivät saa johtaa yksilötasolla siihen, että henkilöiden pääsy testiin tai hoitoon vaikeutuu tai jopa estyy.

Kommentit koskien toimenpiteitä koronavirustaudin leviämisen estämiseksi oppilaitoksissa ja varhaiskasvatuksessa (57 a §)

Pykälässä säädettäisiin ehdotuksen mukaan toimenpiteistä tartunnan leviämisen estämisestä lasten ja opiskelijoiden keskuudessa. Pykälän perusteluissa olisi suositeltavaa selvittää, mitä säännöksiä vastaavassa tilanteessa sovelletaan varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten henkilökuntaan.

Kommentit koskien toimenpiteitä koronavirustaudin leviämisen estämiseksi elinkeinotoiminnassa ja muussa toiminnassa (58 c §, 58 d §, 58 g § ja liite sekä 58 h § 1 mom.)

58 c § Toimenpiteet koronavirustaudin leviämisen estämiseksi elinkeinotoiminnassa ja muussa toiminnassa

Pykälä koskee otsikon mukaan koronavirustautia, mutta pykälän 1 momentin mukaan kaikkia poikkeuksellisia epidemioita. Pykälä (ja vastaavasti muut vain koronavirustaudin leviämisen estämiseksi otettavat määräaikaiset säännökset) tulisi rajata selvästi vain koronaviruksen leviämisen estämiseen sovellettaviksi.

Pykälän 6 momentin mukaan sen säännöksiä sovellettaisiin elinkeinotoiminnan lisäksi ”myös muussa kuin elinkeinotoiminnassa käytettäviin kyseiseen toimintaan osallistuville tarkoitettuihin tiloihin ja niissä tapahtuvaan toimintaan” pykälässä säädettävien rajoitusten. Perustelujen mukaan tällä tarkoitettaisiin erilaisten yhteisöjen järjestämää toimintaa, jossa syntyy fyysisiä lähikontakteja, esimerkiksi urheiluseurojen toimintaa. (säännöskohtaiset perustelut s. 44 ja 46-47). Pykälän soveltamisala jää säännöstekstin perusteella erittäin epäselväksi. Soveltamisalan täsmentäminen on välttämätöntä, jotta esitys voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisympäristössä. Soveltamisalan täsmentämisen valtiosääntöisestä perustelua selostetaan 9 a §:n kohdalla.

58 d § Asiakkaille ja muille toimintaan osallistuville tarkoitettujen tilojen käytön väliaikainen rajoittaminen koronavirustaudin leviämisen estämiseksi

Pykälä koskee otsikon mukaan koronavirustautia, mutta pykälän 1 momentin mukaan kaikkia poikkeuksellisia epidemioita. Lisäksi pykälän 2 momentissa ehdotettava lähikontaktin määritelmä koskisi pykälän otsikosta poiketen kaikkia yleisvaarallisia tartuntatauteja. Pykälän täsmentäminen on välttämätöntä.

Pykälän 5 momentin mukaan Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen seuraava lain 7 §:n mukaisesti pykälän soveltamisen edellytysten täyttymistä. Lain 7 §:n mukaan laitoksen tehtävänä on jo nyt muun muassa seurata tartuntatautien esiintymistä. Pykälästä ja sen perusteluista ei kuitenkaan ilmene, onko kyse laitoksen uudesta tehtävästä.

Pykälän 6 momentin mukaan sen säännöksiä sovellettaisiin elinkeinotoiminnan lisäksi ”myös muussa kuin elinkeinotoiminnassa käytettäviin kyseiseen toimintaan osallistuville tarkoitettuihin tiloihin ja niissä tapahtuvaan toimintaan” pykälässä säädettävien rajoitusten. Pykälän soveltamisala jää säännöstekstin perusteella samalla tavoin

kuin 58 c §:n kohdalla erittäin epäselväksi. Soveltamisalan täsmentämisen valtiosääntöisestä perustelua selostetaan 9 a §:n kohdalla.

Pykälän perusteluissa todetaan, että sitä voitaisiin soveltaa rinnakkain ja samanaikaisesti voimassa olevan 58 §:n säännösten kanssa. Voimassa oleva 58 § koskee muun muassa yleisten kokousten ja yleisötilaisuuksien kieltämistä. Ehdotettavassa 6 momentissa tarkoitettujen toiminnan soveltamisalaa verrattuna 58 §:ssä tarkoitettuihin yleisiin kokouksiin ja yleisötilaisuuksiin on selvitettävä tarkemmin. Tämä on välttämätöntä myös sen vuoksi, että lakiehdotuksen 58 a §:n mukaan poliisi valvoisi 58 §:n nojalla annettujen yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia koskevien päätösten noudattamista, kun taas muiden kokoontumisten ja tilojen käyttöä koskevien rajoitusten valvonta kuuluisi kunnalle ja aluehallintovirastolle. Samoin lakiehdotuksen 59 c §:n mukaan poliisi voisi estää, keskeyttää tai päättää 58 §:ssä tarkoitettun yleisötilaisuuden tai yleisen kokouksen, mutta ei muita lakiehdotuksessa tarkoitettuja kokoontumisia. Lakiesitys myös antaa poliisille toimivaltaa, tosin hyvin rajatusti, toimia tartuntatautilain nojalla. Tartuntatautilain mukainen viranomaisjärjestelmä muodostuu hyvin vaikeaksi hahmottaa.

58 g § Asiakkaille ja muille toimintaan osallistuville tarkoitettujen tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja muilta toimintaan osallistuvilta koronavirustaudin leviämisen estämiseksi

Pykälän 1, 6 ja 8 momenteista esitetään vastaavat kommentit kuin edellisessä kohdassa 58 d §:stä.

Kommentit koskien henkilöliikennettä koskevia toimenpiteitä (58 c §, 58 e §, ja 58 f sekä 58 h 2 mom.)

58 e § Henkilöliikennettä koskevat toimenpiteet

Esityksen mukaan pykälä olisi tarkoitettu covid-19 –epidemiaan liittyen olemaan voimassa väliaikaisesti 30.6.2021 asti (lain voimaantulosäännös, keskeiset ehdotukset s. 21). Pykälän sanamuodon ja perustelujen mukaan se kuitenkin koskisi kaikkia lain 3 §:n 7 kohdassa määriteltyjä poikkeuksellisia epidemioita. Pykälän soveltamisalaa on siten selvennettävä.

58 f § Matkustajamäärien väliaikainen rajoittaminen ja muut keinot koronavirustaudin leviämisen estämiseksi

Pykälä koskee otsikon mukaan koronavirustautia, mutta pykälän 1 momentin mukaan kaikkia poikkeuksellisia epidemioita. Tämä on selvennettävä.

Pykälän 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä matkustajamäärien rajoittamisesta eri liikennevälineissä. Pykälän 1 ja 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi hallintopäätöksillä rajoittaa matkustajamäärää ja päättää rajoitusten tasosta. Asetuksenantovaltuus vaikuttaa päällekkäiseltä viraston toimivaltaan nähden. Asetuksenantovaltuus ei myöskään täytä perustuslain 80 §:n vaatimuksia valtuuden täsmällisyydestä.

Kommentit koskien karanteenia, eritystä ja annettavia ohjeita koskevia säännöksiä (57 §, 60 §, 63 §, 67 §, 68 § ja 69 §)

68 § Olosuhteet karanteenin ja eristämisen aikana

Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi säännös, jonka mukaan karanteeni ja eristäminen on toteutettava siten, että henkilön oikeuksia ei tarpeettomasti rajoiteta. Säännöksen poistamista ei mainita esityksen perusteluissa. Säännös on erittäin tärkeä perusoikeuksien rajoittamista koskevan oikeasuhtaisuuden periaatteen toteuttamiseksi käytännön soveltamistilanteissa. Tämän vuoksi säännöstä ei voida ilman painavia perusteita esittää poistettavaksi laista. Perusoikeuksien rajoitusten soveltamista ohjaavien yleisten periaatteiden säätäminen selkeästi laissa on nähdäkseni välttämätön edellytys sille, että laki voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksessä.

Kommentit koskien valvontaa, tiedonsaantioikeutta ja virka-apua koskevia säännöksiä (59 a -59 c §, 88 a §, 89 § sekä poliisilain muutos)

24 § Tiedonsaantioikeus epidemian havaitsemiseksi, selvittämiseksi ja tartunnan jäljittämiseksi

Tiedonsaantioikeutta koskeviin säännöksiin esitetään lakiehdotuksen muusta sisällöstä johtuvia muutoksia viranomaisten oikeuksiin saada tietoja muilta viranomaisilta. Vaikka muutoksia kuvataan täsmennyksiksi, esityksessä on kuitenkin otettava huomioon lain voimaantulon jälkeen voimaan tulleet EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain mukaisesti oikeudesta käsitellä henkilötietoja. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan tietojen käsittely sisältää pykälässä tarkoitetun tietojen keräämisen tiedonsaantioikeuden perusteella, eikä käsittelyn mainitsemiseen tiedonsaantioikeuden ohella erikseen sen vuoksi ole perusteita. Pykälän perusteluissa on kuitenkin kerrottava tietosuoja-asetuksessa ja tietosuojalajissa säädetty peruste tietojen käsittelyyn. Pykälä koskee muun muassa henkilöiden terveyttä koskevia tietoja, jotka kuuluvat tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin. Pykälän perusteluissa on sen vuoksi ainakin lyhyesti syytä selvittää näiden tietojen käsittelyyn liittyvien riskien hallintaa.

59 a § Valvonta

Pykälän 3 momentin mukaan poliisi valvoisi lain voimassa olevan 58 §:n nojalla annettujen yleisötilaisuuksia ja kokouksia koskevien päätösten noudattamista. Pykälän ehdotetaan olevan määräajan voimassa. Lain 58 § on kuitenkin voimassa toistaiseksi eikä tähän ehdoteta muutosta. Jatkovalmistelussa on siten vielä tarkistettava, onko momentin säännöksen voimassaoloaika tarkoitettun mukainen.

59 c § Määräykset ja pakkokeinot

Pykälän 6 momentin mukaan poliisi voisi estää, keskeyttää tai päättää lain 58 §:n nojalla kielletyn yleisötilaisuuden tai yleisen kokouksen. Säännöksen määräaikaisuudesta esitetään samat huomiot kuin edellisessä kohdassa. Lakiesitys myös antaa poliisille toimivaltaa, tosin hyvin rajatusti, toimia tartuntatautilain nojalla. Yleisesti poliisin tehtäviä ja toimivaltuuksia koskeva sääntely on sijoitettu poliisilakiin.

Kommentit koskien yleisperusteluja

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on 21.9.2020 toimittanut oikeuskanslerille lausuntopyyntön julkaisemisen jälkeen päivitetyn version hallituksen esityksen jaksosta 12 (suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys). Oikeuskansleri on antanut lausuntonsa tämän version perusteella.

Suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskevassa jaksossa käsitellään laajasti ehdotettavien toimenpiteiden oikeasuhtaisuutta. Toimenpiteet on tarkoitettu porrastaa koronavirusepidemian etenemisen ja vakavuuden mukaan siten, että perusoikeuksia ei rajoitettaisi enempää kuin tilanne edellyttää. Lähestymistapaa voidaan pitää hyvin perusteltuna. Jaksossa olisi kuitenkin tarpeen selvemmin tuoda esiin, miten tämä lähestymistapa käy ilmi ehdotettavista säännöksistä.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia henkilön eristämistä ja karanteenia koskeviin säännöksiin. Eristäminen tai karanteeni koskee merkittävää puuttumista henkilön perusoikeuksiin. Suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskevassa jaksossa on sen vuoksi syytä käsitellä ehdotettuja muutoksia perustuslain 7 §:ssä turvatun henkilökohtaisen vapauden näkökulmasta.

Muut kommentit

Koronavirusepidemian jatkuessa on erittäin tärkeää täydentää tartuntatautilakia säännöksillä, joiden avulla koronavirusepidemian leviämistä voidaan tehokkaasti estää. Täydentävät säännökset on perusteltua valmistella ilman aiheutonta viivytystä, jotta tarvittavat toimivaltuudet ovat oikea-aikaisesti käytettävissä. Asian kiireellisyydestä huolimatta säännökset on valmisteltava selkeiksi niin, että lain toimeenpanon alkaessa ei synny epäselvyyttä niiden soveltamisen mahdollisuuksista. Esityksessä on nyt havaittavissa useita säännösten soveltamisalaan ja viranomaisten toimivaltaan liittyviä epäselvyyksiä, jotka eivät johdu pelkästään säännösten yksityiskohtien muotoilusta. Jatkovalmistelussa on sen vuoksi kiinnitettävä vakavaa huomiota säädösehdotuksen sisällön johdonmukaisuuteen ja toimivuuteen käytännön soveltamistilanteissa.

Lakiehdotuksessa on omaksuttu sinänsä perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvan suhteellisuusperiaatteen toteuttamiseksi moniportainen järjestelmä siitä, mitä toimivaltuuksia saadaan käyttää. Toimivaltuuksien käytön edellytykset on suhteellisen vaikeasti ilmaistu. Niiden soveltaminen koronaviruksen

leviämiseen, jossa tyypilliseltä näyttävät olevan nopeasti ilmenevät tartuntaryppäät ja joihin pitäisi päästä nopeasti ja ennakoivasti pureutumaan, voi olla käytännössä vaikeaa. Suhteellisuusperiaatetta ja välttämättömyysperiaatetta on kuitenkin pystyttävä noudattamaan ja niiden tulee ilmetä myös säädöstekstistä. Kysymys on siis siitä, kuinka selkeästi varsin nopeasti sovellettavaksi tulevat viranomaisten toimivaltuudet ja niiden soveltamisen välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden edellytykset onnistutaan ilmaisemaan esityksessä.

Esityksen säätämisyjärjestyksen perusteluissa on huomattava, että lakiehdotusta arvioidaan kattavasti perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten sekä lisäksi myös perusoikeuskohtaisten erityisten rajoitusedellytysten perusteella. Nämä yleiset ja erityiset rajoitusedellytyksiä ei ole vielä täysin systemaattisesti käsitelty perusteluissa.

Perustuslakivaliokunnan mietintö- ja lausuntokäytännössä on korostettu koronaviruksen leviämisen estämisessä rajoitustoimien kokonaishyötyjen ja -haittojen arviointia ja punnintaa (esim. PeVM 9/2020 vp). Tämä täytyy tehdä jokaisen rajoitustoimen osalta erikseen ja lisäksi kokoavasti. Tältä osin esitysluonnos vaatii vielä jatkovalmistelussa täydennyksiä niin vaikutusten arviointiin kuin säätämisyjärjestyksen perusteluihin. Varsinkin sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan muuttamista koskevista säännöksissä on parannettava tätä arviointia myös muiden sosiaalisten oikeuksien ja haavoittuvassa asemassa olevien erityisryhmien osalta. Elinkeinonharjoittajiin ja muun toiminnan harjoittajien toimintaan koskevien velvoitteiden osalta tämä tarkastelu on liitettävä toimenpiteiden välttämättömyysedellytyksen ja oikeasuhtaisuuden arviointiin.

Esityksessä käytetään kauttaaltaan sääntelytekniikkaa, jossa esitystapa on varsin yksityiskohtaista mutta yksityiskohtaisen luettelon lopussa säännösten soveltamisalaa laajennetaan varsin avoimilla ilmauksilla. Näin kirjoitettua lainsäädäntöä on usein käytännössä vaikeaa tulkita ja esitystapa johtaa helposti epäselvyyksiin, avoimiin tulkintoihin tai vastakohtaispäätelmiin.

Lakiehdotuksessa esitetään sääntelyä, jossa velvoitteita asetetaan alueellisesti ja paikallisesti elinkeinonharjoittajille ja muille toimijoille. Lisäksi laki on perustana myös yksilöille annettaville suosituksille. Lain mukainen viranomaistoimijoiden verkko on varsin monimutkainen ja voi olla tartuntatautien torjuntatyöhön perehtymättömille vaikeasti hahmotettava. Lain toimeenpanossa on siten perusteltua huolehtia erityisesti viranomaisten viestinnän selkeydestä ja riittävydestä. Viestinnässä ei ole kyse vain tarkoituksenmukaisuudesta vaan myös oikeudesta saada yleisten hallinto-oikeudellisten oikeusperiaatteiden mukaisesti ymmärrettävää palvelua ja tietoa asiansa hoidosta sekä julkisuusperiaatteen palautuvasta selkeän ja hyvän viranomaisviestinnän vaatimuksesta.

Hallituksen esitys on tarkoitettu käsiteltäväksi kiireellisenä eduskunnassa. Jatkovalmistelussa on vielä harkittava, missä laajuudessa pysyviä lainsäädännön muutoksia on asianmukaista ottaa samaan esitykseen määräaikaiseksi tarkoitettun lainsäädännön kanssa, jotta eduskunnalle lainsäätäjänä voidaan turvata mahdollisuudet aitoon harkintaan.

Esityksessä lausuntoa valmisteltaessa havaittu lukuisia teknisiä ja kielellisiä epäselvyyksiä. Esityksen toimittamien laintarkastukseen on sen vuoksi välttämätöntä ennen sen esittelyä valtioneuvoston yleisistunnossa.

Esitys pyydetään myös toimittamaan oikeuskanslerinvirastoon tarkastettavaksi hyvissä ajoin ennen sen esittelyä valtioneuvoston yleisistunnossa.

Tiivistelmä lausunnotanne lisättäväksi lausuntoyhteenvedoon

Oikeuskansleri pitää tärkeänä tartuntatautilain säännösten täydentämistä koronavirusepidemian tilanteen vuoksi. Hän pitää myös perusteltuna viranomaisten toimenpiteiden porrastamista epidemian tilanteen vakavuuden mukaan. Uusien säännösten sisällön johdonmukaisuuden ja sovellettavuuden varmistamiseen on kuitenkin kiinnitettävä vakavaa huomiota lain jatkovalmistelussa. Lausunnon esitetään tästä sekä yleisiä että yksityiskohtaisia havaintoja. Lisäksi esityksen perusteluissa on käsiteltävä tarkemmin perusoikeuksien rajoittamisen yleisiä edellytyksiä ja yksittäisten perusoikeuksien rajoittamiseen liittyviä erityisiä vaatimuksia sekä koottava kokonaisarvio rajoitusten kokonaishyödyistä ja -haitoista.

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos, osastopäällikkö

Maija Salo